

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

2020/2021

© Ankara Üniversitesi – Ders içeriklidir.
İzinsiz Yayınlanamaz – Kopyalanamaz

Doç. Dr. Görkem KÖKDEMİR

Ankara Üniversitesi

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı

(Öğretim Üyesi)

E-mail: gkokdemir@ankara.edu.tr

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

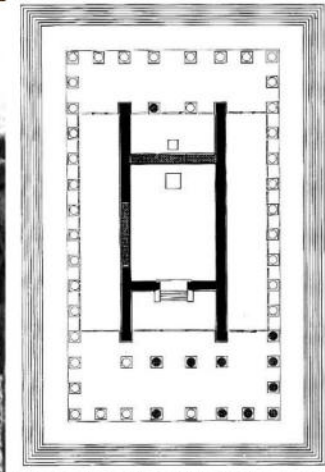
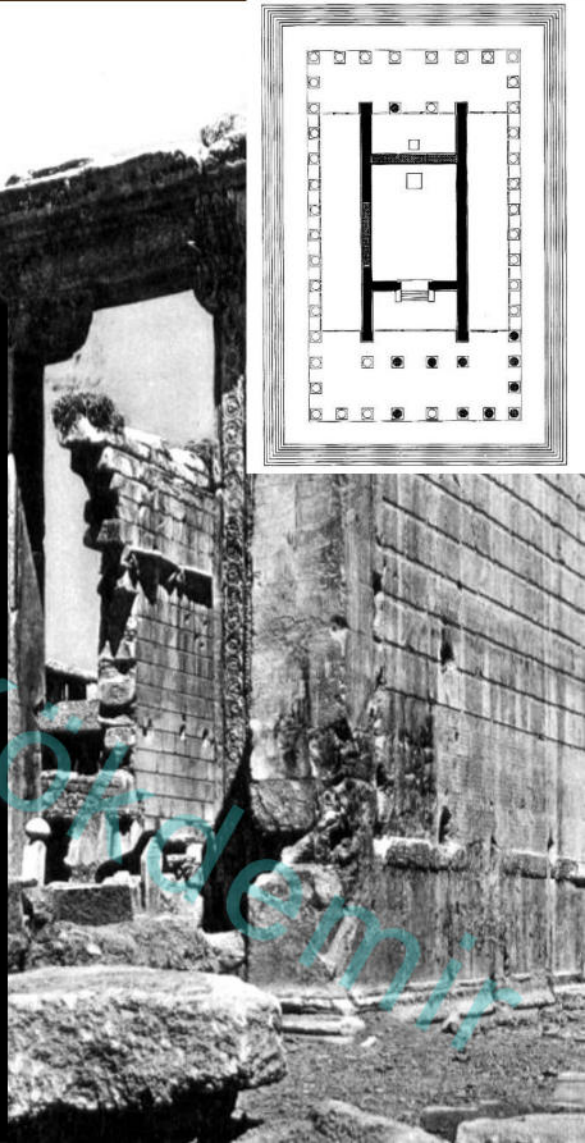
IV. HAFTA – KUTSAL ALANLAR 01

- Kent Planları ile Kutsal Alanların Mimari Tasarımları ve Hellenistik Dönem

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

© Doç. Dr. Görkem Kökdemir
Telif Hakkı © 2020 Doç. Dr. Armağan Gökçearslan

TARİH ÖNCESİ DÖNEMLER

İNSAN - TANRI –
SOYUT BİR
KAVRAM – YA DA?
Bu heykelcikler
Neyi veya Kimi
simgeliyor?

Bu heykelcikler
Neden yapıldı?

Dolni

Vestonice

(Çek. –Brno)

MÖ 29.000

MÖ 25.000

Willendorf
(Avusturya)

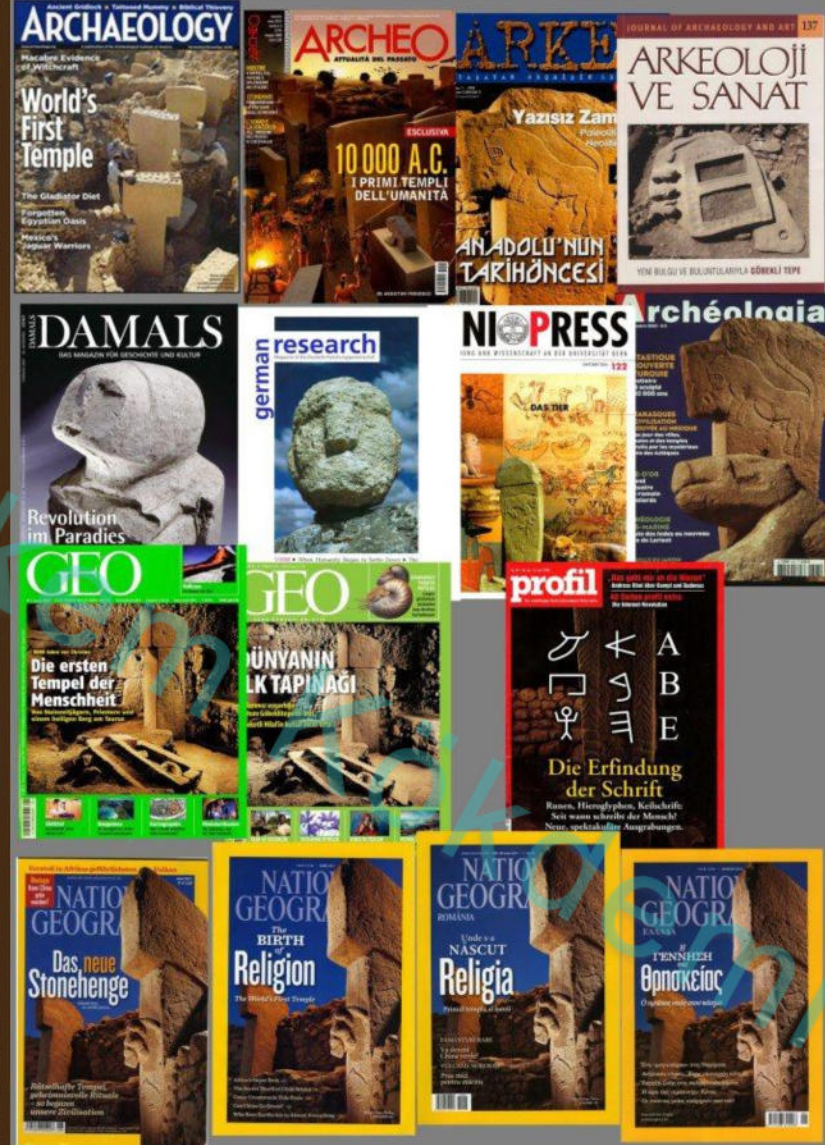
MÖ 24.000

MÖ 22.000

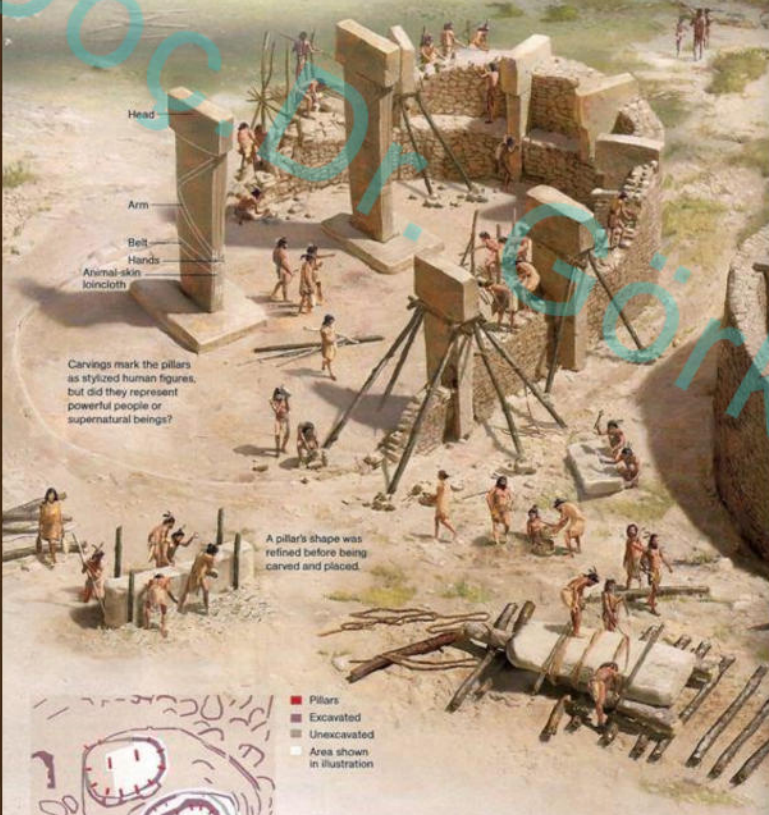
(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

BUILDING GÖBEKLI TEPE

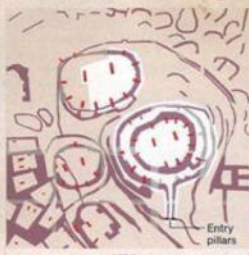
People must have gathered from far-flung settlements to erect the first known temples. Using flint tools, they carved pillars and shaped blocks for walls mortared with clay. When a new temple was completed, the old one was buried. How the temples were used is unknown.

Head
Arm
Belt
Hands
Animal-skin loincloth

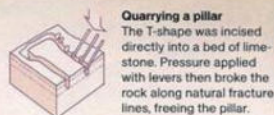
Carvings mark the pillars as stylized human figures, but did they represent powerful people or supernatural beings?

A pillar's shape was refined before being carved and placed.

Sanctuary grounds
Geomagnetic surveys of the 22-acre site suggest that at least 20 temples were built, from about 9600 to 8200 B.C. The oldest known are shown above.

Quarrying a pillar
The T-shape was incised directly into a bed of limestone. Pressure applied with levers then broke the rock along natural fracture lines, freeing the pillar.

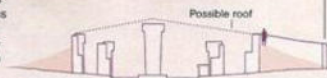

Human muscle moved the limestone pillars, weighing up to 16 tons, from quarries as far as a quarter mile away.

The inner ring had no door and may have been accessed with ladders. Animal pelts may have hung on the pillars as offerings.

Children may have helped by hauling rainwater collected in cisterns for drinking.

A sunken U-shaped block formed the entry pillars.

Spectator access?
Earthen embankments may have given pilgrims a view of ceremonies inside the rings. Or the temple may have been roofed and exclusive.

FERNANDO G. BAPTISTA (ART) AND LAWSON PARKER (MAP AND SKETCHES), HENRI SCHIFF, PRODIGIA HEAVY SOURCES: ALAN SCHWARTZ, JENS NÖTHLIFF AND OLIVER DIETRICH, GERMAN ARCHAEOLOGICAL INSTITUTE, IAN KILGIL, UNIVERSITY OF NOTRE DAME

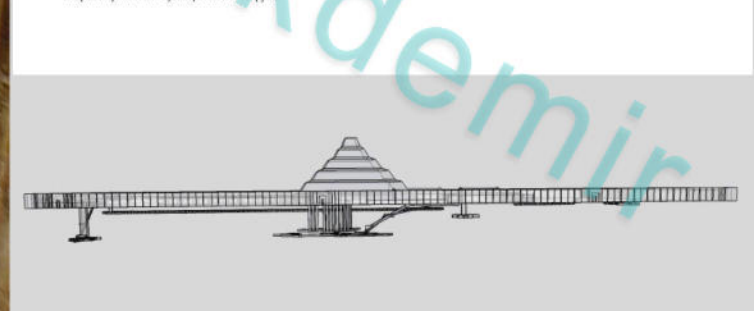
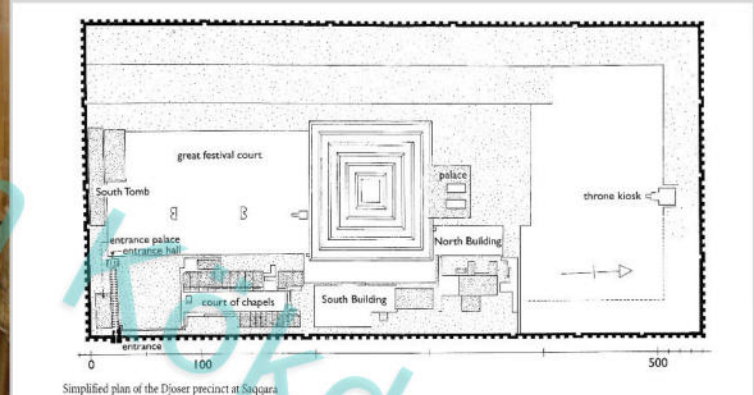
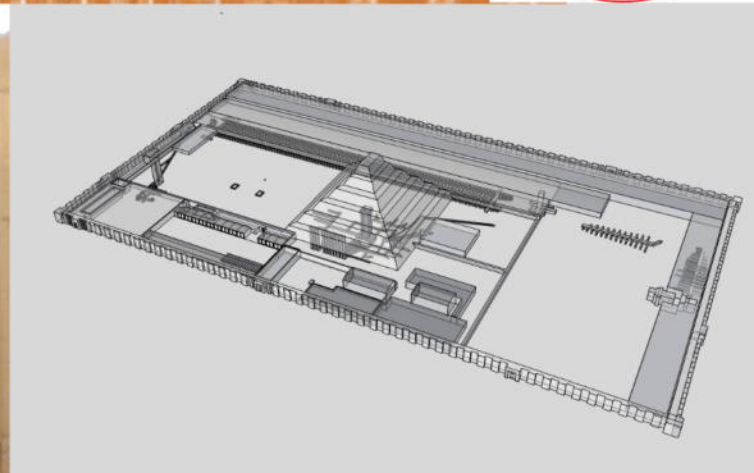
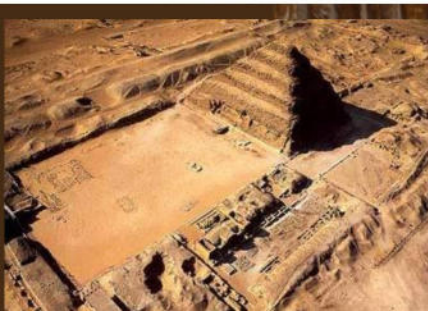
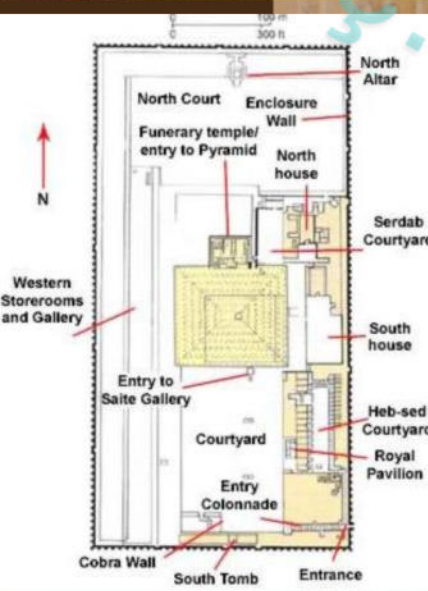

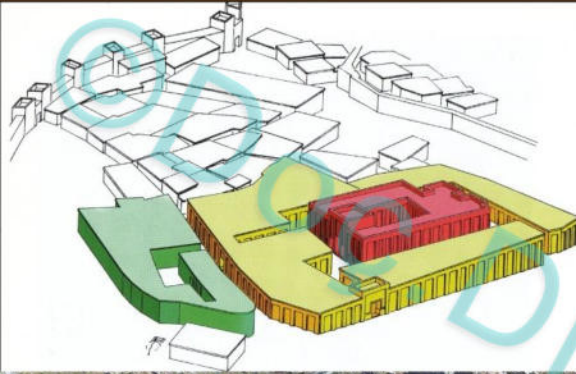

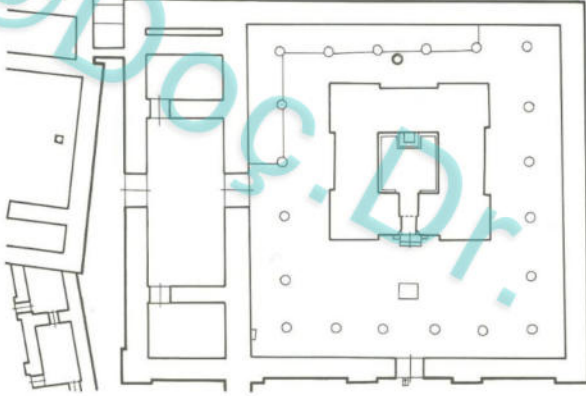

Res.8 1 no. lu Tapınağın Planı:

- 1 Aslanlı Tekne;
- 2 Tapınak alanının ana girişi;
- 3 Yeşil taş;
- 4 Taş tekne;
- 5 Tapınak girişi;
- 6 İç avlu;
- 7 Sunak ?;
- 8 Direkli geçit (galeri);
- 9-10 Kült odaları;
- 11 Büyük küplerin bulunduğu tapınak depoları;
- 12 Güney Kapı'ya giden yol;
- 13 Güney Bölge, "İs evi";
- 14 Pınar

Çizim 4- Altintepe Tapınağı (T. Özgüç, Altintepe Mimari ve Dışarı Resimleri, Ankara, 1966, Lev. 4)

Çizim 5- Toprakbale Halki tapınağının yüzyılların başındaki durumu (Van Loon, M.N., Urartian Art: Its Traits in the Light of New Excavations, Istanbul, 1966, Res. 7)

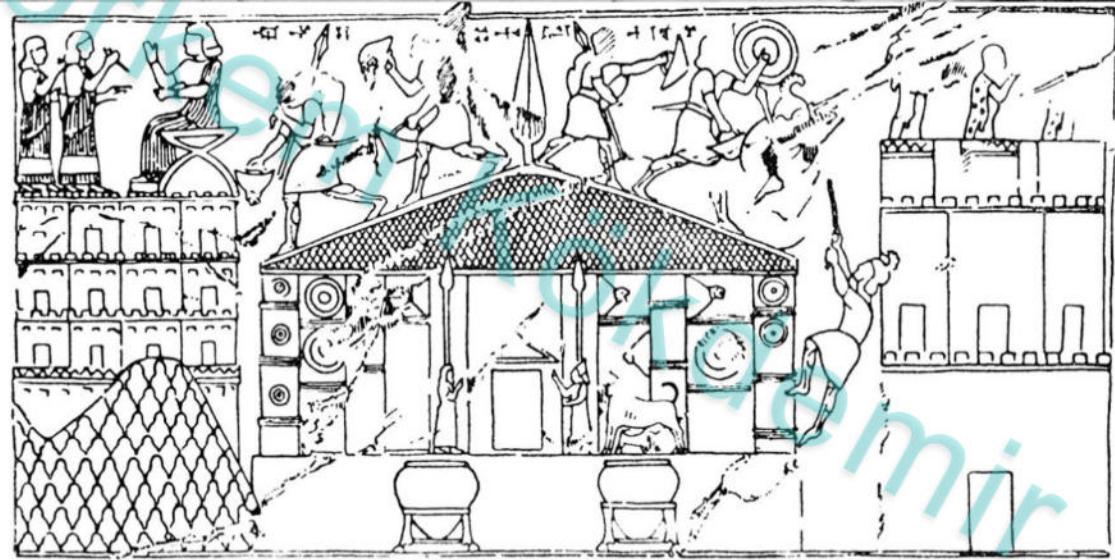
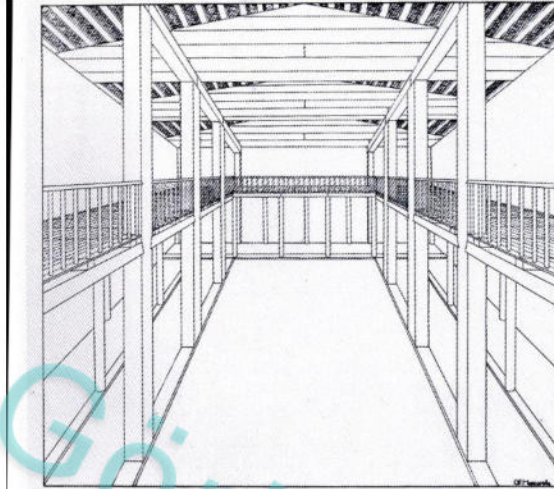
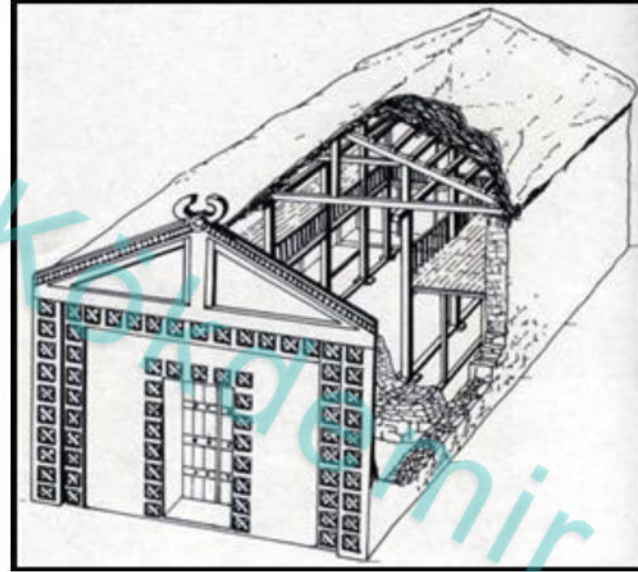
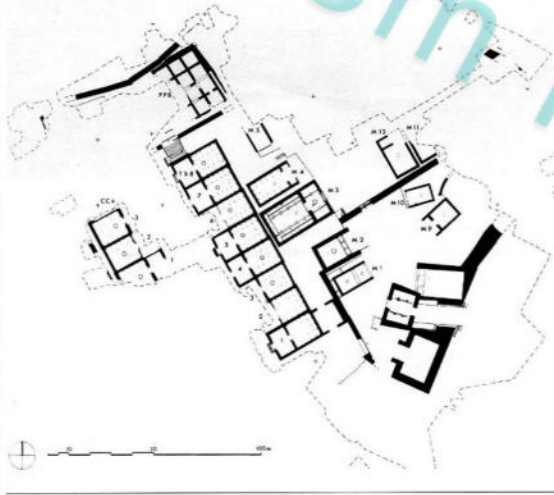
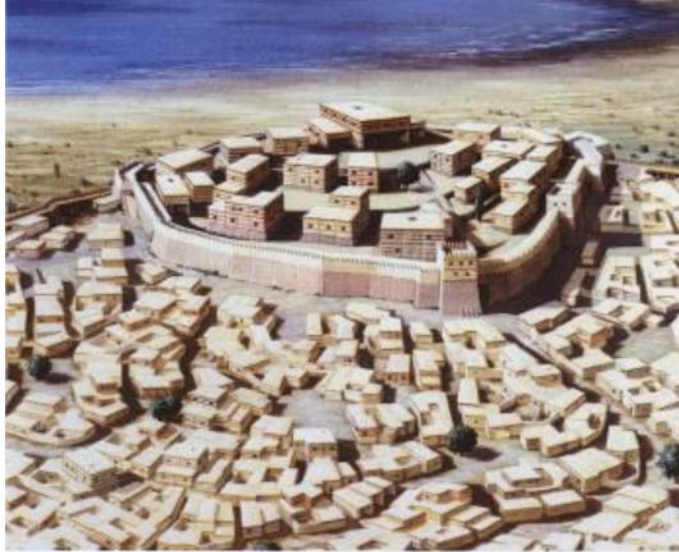
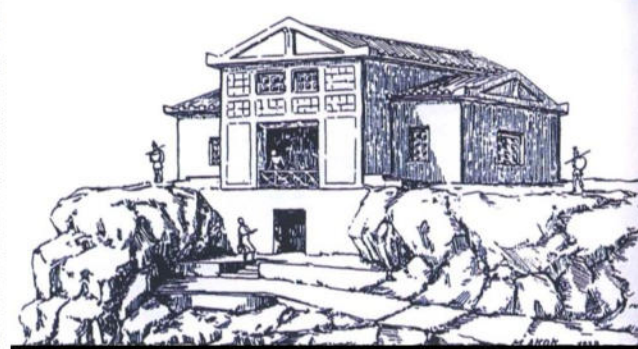

Abb. 7— Assyrisches Relief aus Dur-Sargon.

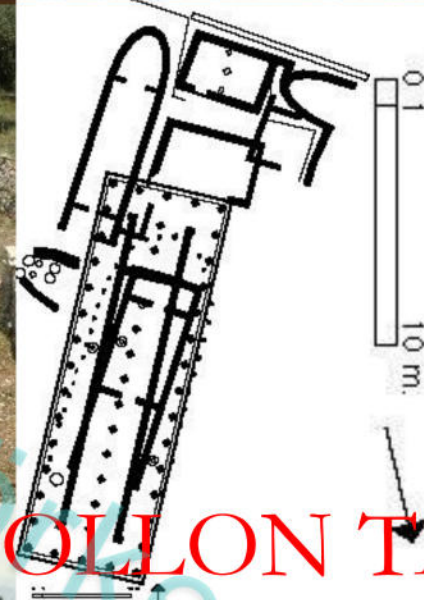

Gordion, Erken Frig sitadeli, en büyük megaronun iç rekonstrüksiyonu, MÖ 9. yüzyıl
Gordion, Early Phrygian citadel, interior reconstruction of the larost

Resim 1. Gordion'daki Phryg Kalesi planı.

THERMUM APOLLON TAPINAĞI

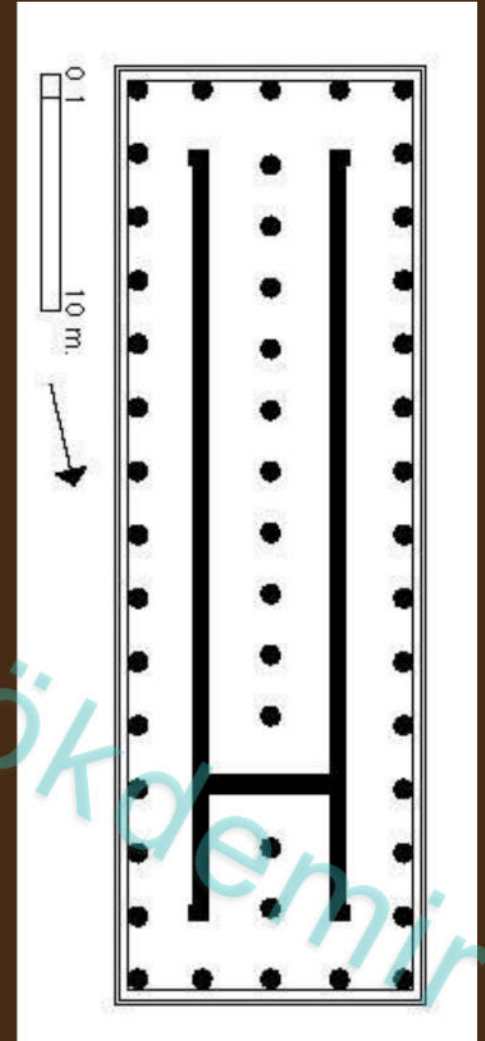
Yapının Apsidal, Eğimli Megaron ve Tam Megaron olmak üzere üç aşaması bulunmaktadır.

A : M.Ö.10-9.yy'a ait 6x23 m boyutlarında peristasisi bulunmayan, üç bölümlü apsidal bir yapıdır.

B : M.Ö.8.yy'a ait 7x21.5 m boyutlarında.

Üç bölümlü ince uzun bir yapı, ön duvar dışındakiler çok hafif ve iç bükey. Kerpiç döşeme üstünde iç sütunlara ait hiç bir iz yok. Yapı çevresinde oval formda yerleştirilmiş taş plakaların önceleri bir sütun sırasına ait olduğu varsayıyordu. Son zamanlarda bu taşların üstündeki ahşapların eğik bir vaziyette çatıyı desteklemek için kullanıldıkları düşüncesi ağırlık kazanmıştır. Yine son yıllarda yapının protogeometrik olmayıp yapıyı tarihleyen malzemenin 8.yy içine kadar kullanıldığı anlaşılmıştır.

C : M.Ö.630-610 yıllarına tarihlenen 5x15 sütun sayılı, peripteral bir yapıdır. Meydana gelen büyük bir sel felaketi sonrasında yıkılmış olan B tapınağının üzerine inşa edilmiştir. İlk olarak stylobat bu yapıda görülüyor. Derin bir naosu var, pronaos yok. İnce ve uzun forma sahip olan yapının naosunun içerisinde bir sıra ahşap sütun dizisi bulunmaktadır. P.T. yapı elemanları önemli.

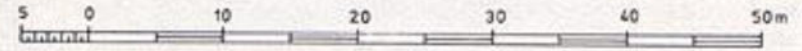
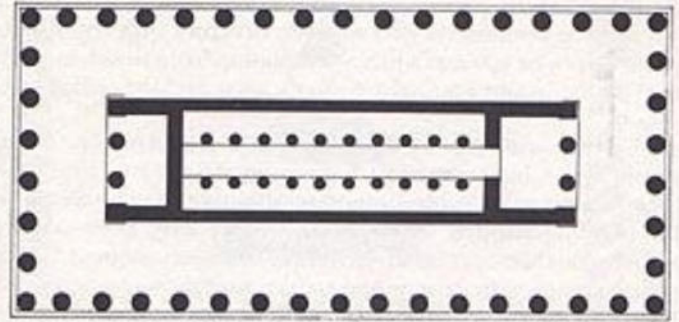

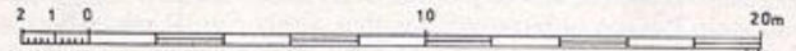
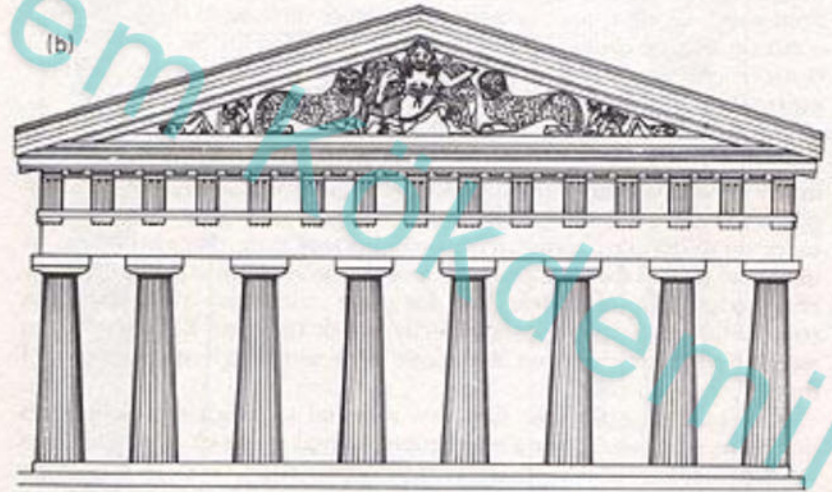
KORKYRA ARTEMİS TAPINAĞI

(a)

(b)

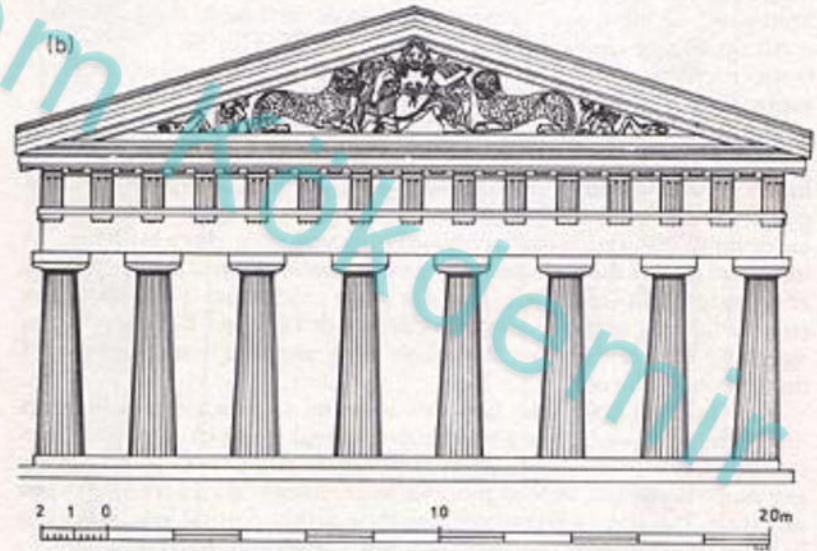

KORKYRA ARTEMİS TAPINAĞI

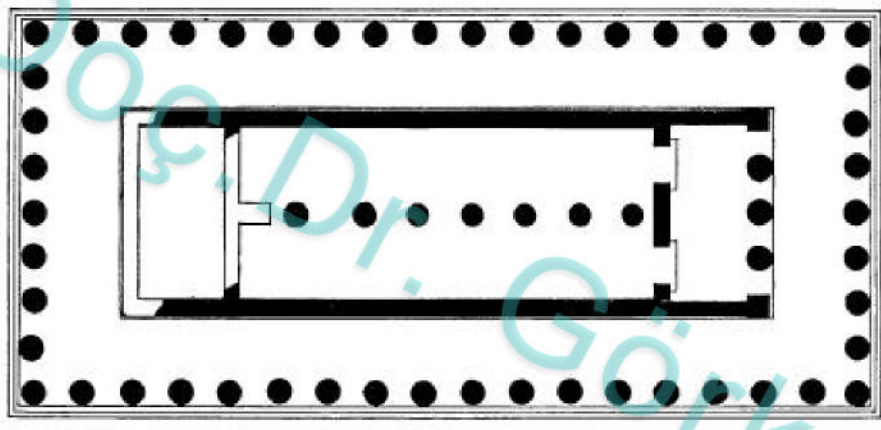
M.Ö.734 yılında Korinth tarafından kurulmuş bir koloni olan Korfu'daki Artemis tapınağı M.Ö.580-570 yıllarına tarihlenen 8x17 sütun sayılı içinde 2x10 sayıda sütun bulunduran üç bölümlü bir yapıdır. 2 krepisli. Sima pişmiş toprak. Tenea ve başlıkların altındaki yapraklar boyalı. Pseudodipteros formu hatırlatan bir pteronu bulunmaktadır. Dor düzeni için oldukça önemli bir örnektir. Alınlık yüksekliği 4.5 m, sütun boyu 6.3 metredir. Basık bir sütun dizisine sahiptir. Sütun aralıkları da birbirinden farklıdır. Köşelerdeki aralıklar daha dar olarak yapılmışlardır. İlk kez alınlıkta Medusa, panter ve insan gibi figürler yer almaktadır. Batı ve doğudaki alınlıklar yüksek kabartmadır.

Mutuluslar bir uzun bir kısa olarak yapılmış ve mutulusların arasındaki viaların sayısı da üçe indirilmiştir. Eksen düzenine uyulmamıştır. Mutulusların büyükleri 4 küçükleri ise 3 gutta'lı olarak yapılmışlardır, normalde 6 tane olması gerekmektedir.

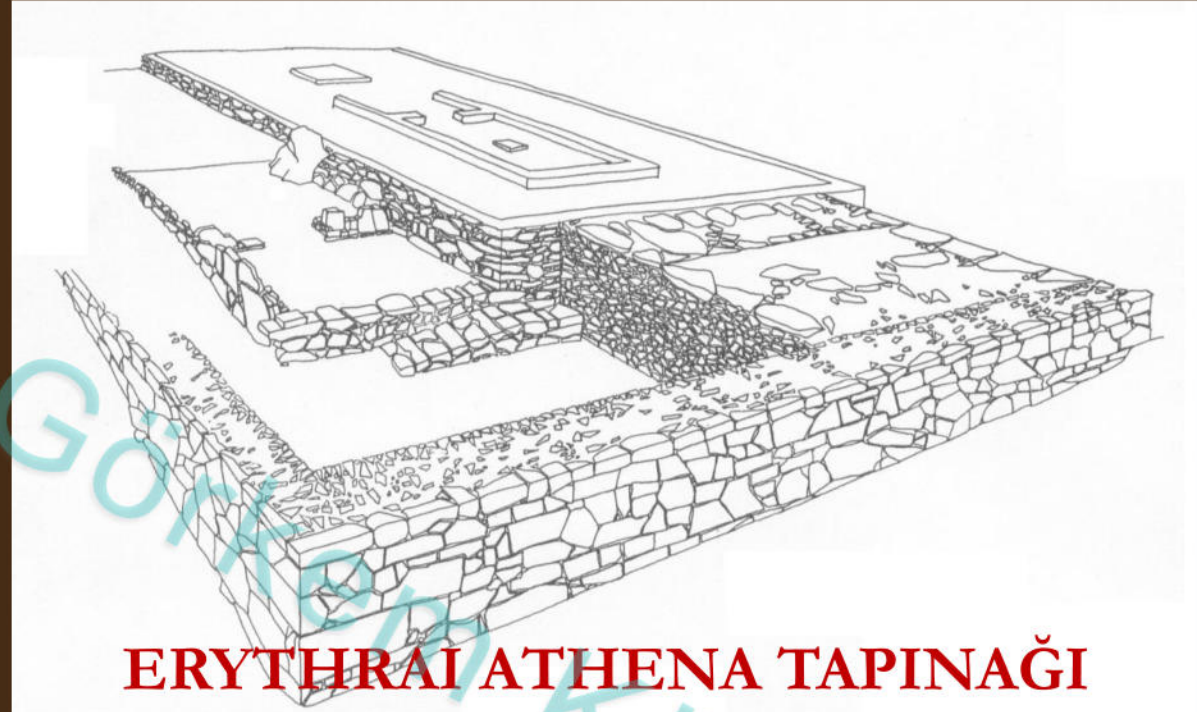

PAESTUM HERA I (BASİLİKA)

ERYTHRAI ATHENA TAPINAĞI

Tiyatronun bulunduğu yamacın tepesi yani akropolde yer alan tapınak, poligonal (çok köşeli) duvar örgüsünün gösterdiği özelliklere göre ilk MÖ 7. yy'ın ikinci yarısında inşa edilmiş fakat 530 tarihlerinde yenilenmiştir. Kullanılan poligonal duvar (çok köşeli kütsel taşlarla oluşturulan örgü) tekniği ve iç mekanda yer alan rampası ile Arkaik Çağ Mimarisi'nin önemli bir örneği olarak kabul edilmektedir. Tapınağın doğu kısmında yapılan kazılardan ele geçmiş zengin malzeme arasında pişmiş toprak tanrıça figürinleri yoğun bir grup oluşturur. Tapınak yakınında bulunmuş ve arkeoloji dünyasının ender örnekleri arasında yer alan bir başka önemli buluntu ise MÖ 6. yy'a tarihlenen Kore (uzun elbiseli genç kadın/rahibe) heykelidir.

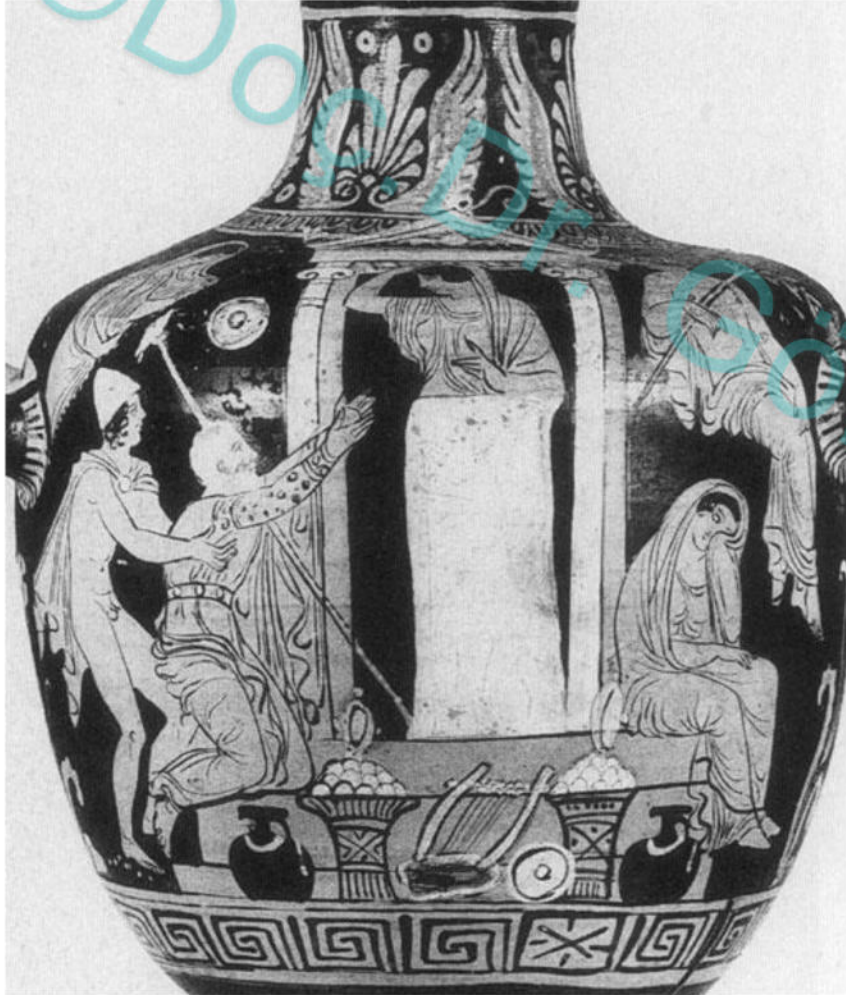

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

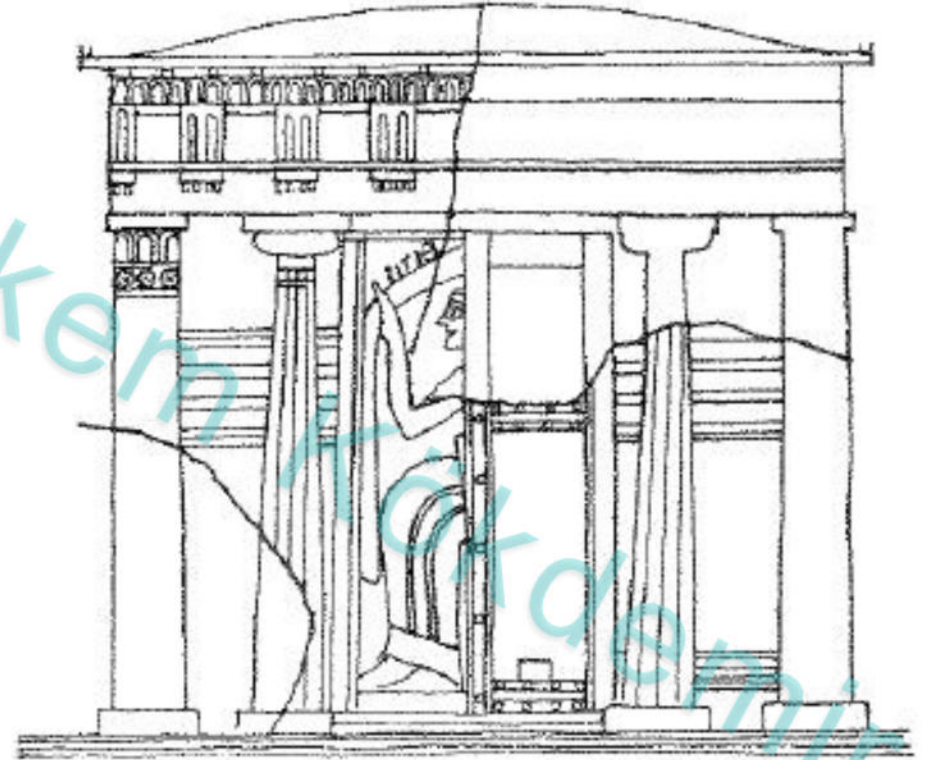

© Doç. Dr. Görkem Kökdemir

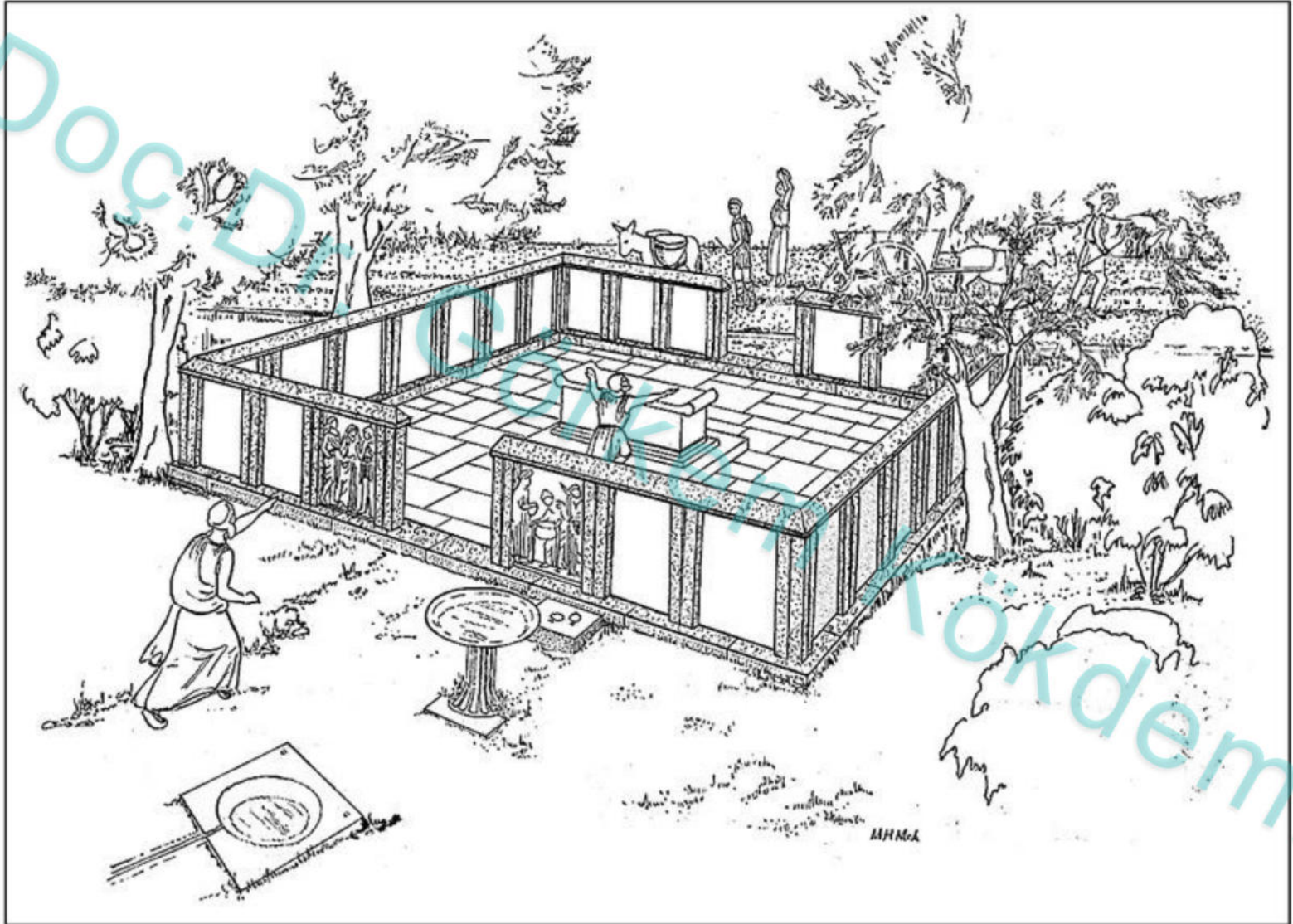

88. Drawing of the palace of Thetis on the François Vase

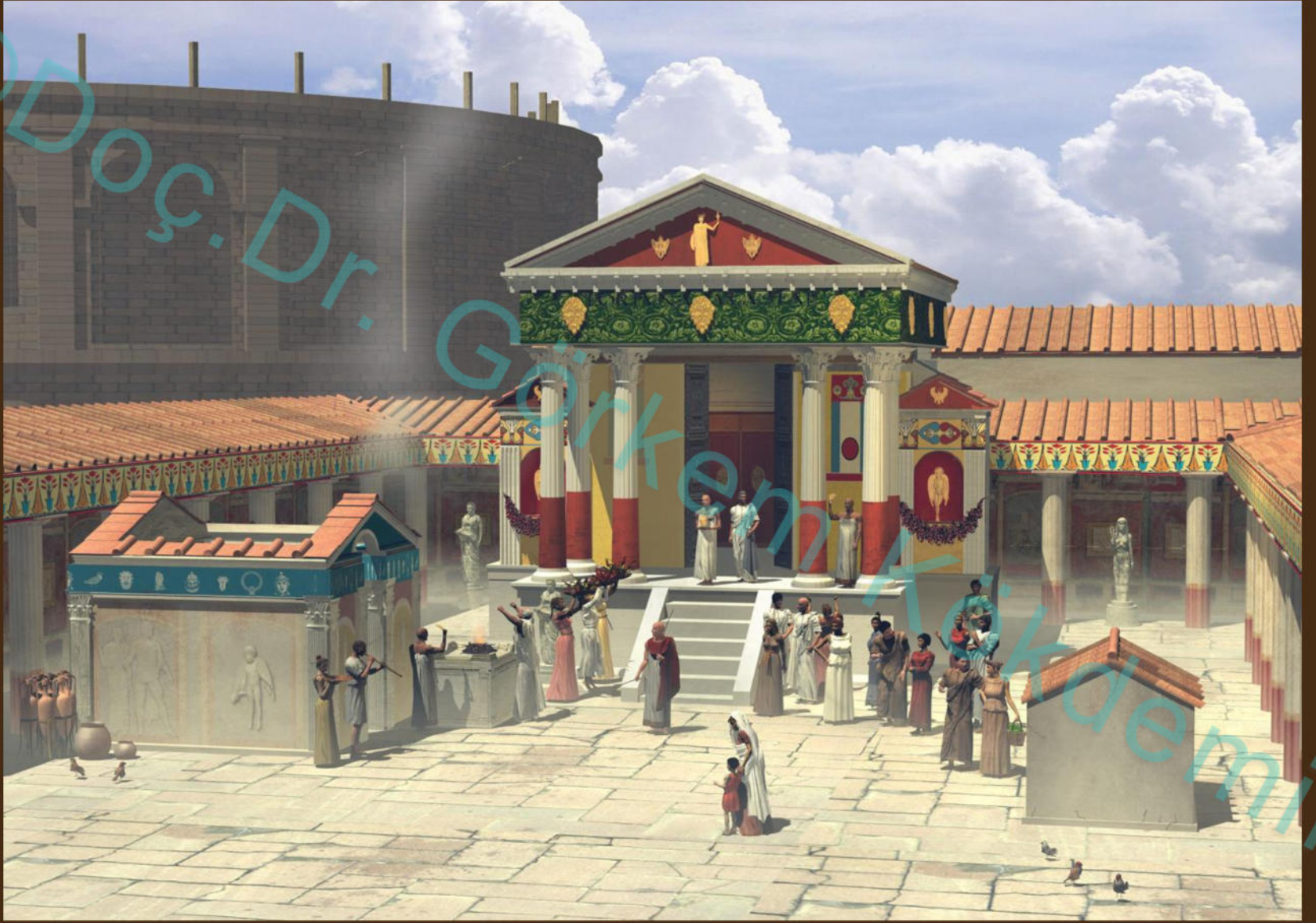

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

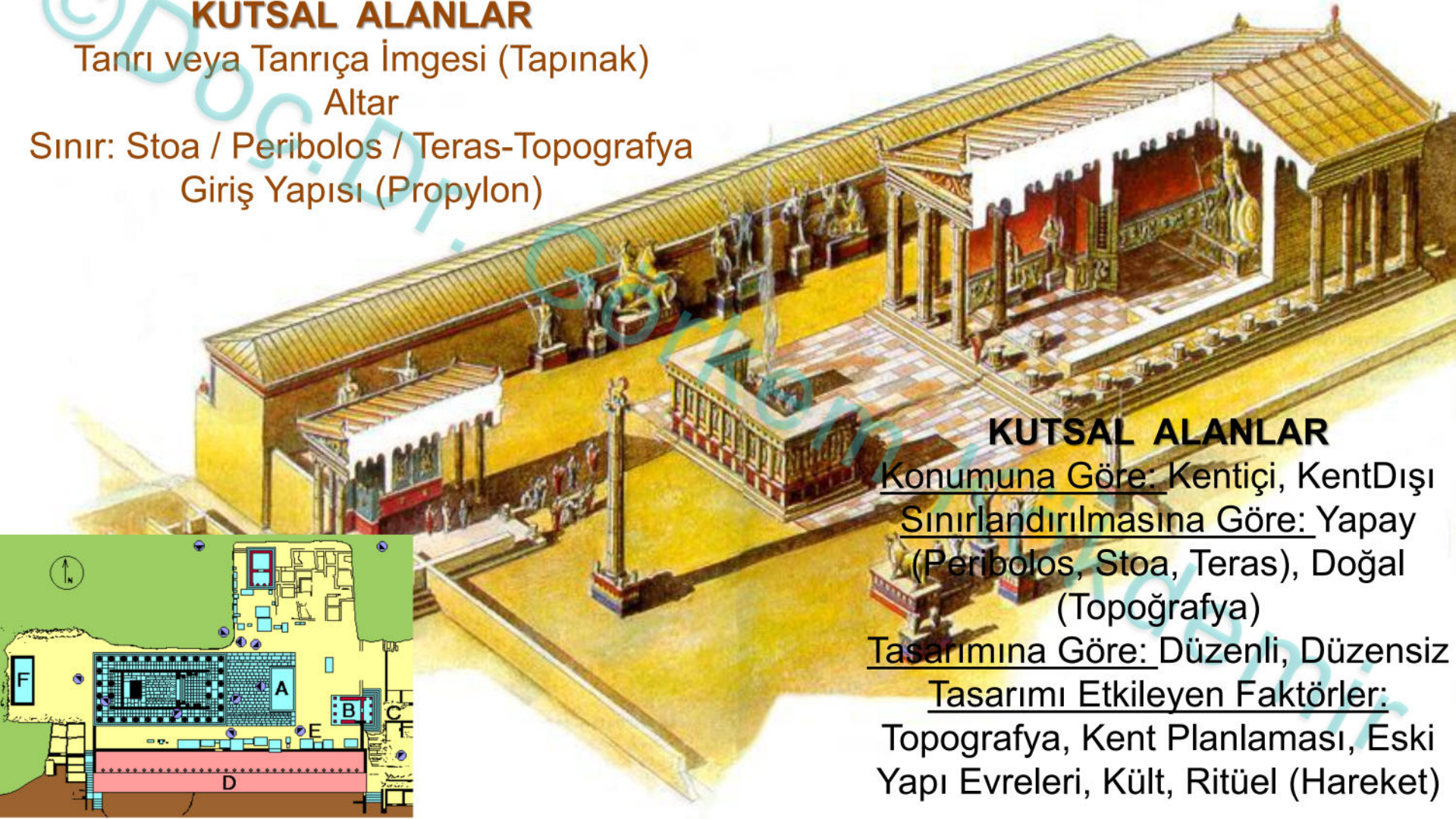
KUTSAL ALANLAR

Tanrı veya Tanrıça İmgesi (Tapınak)

Altar

Sınır: Stoa / Peribolos / Teras-Topografya

Giriş Yapısı (Propylon)

KUTSAL ALANLAR

Konumuna Göre: Kentiçi, KentDışı

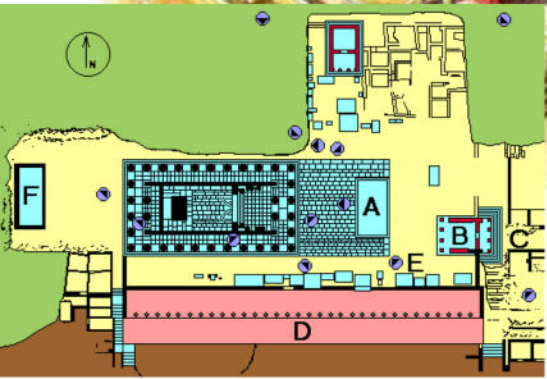
Sınırlandırılmasına Göre: Yapay

(Peribolos, Stoa, Teras), Doğal
(Topoğrafya)

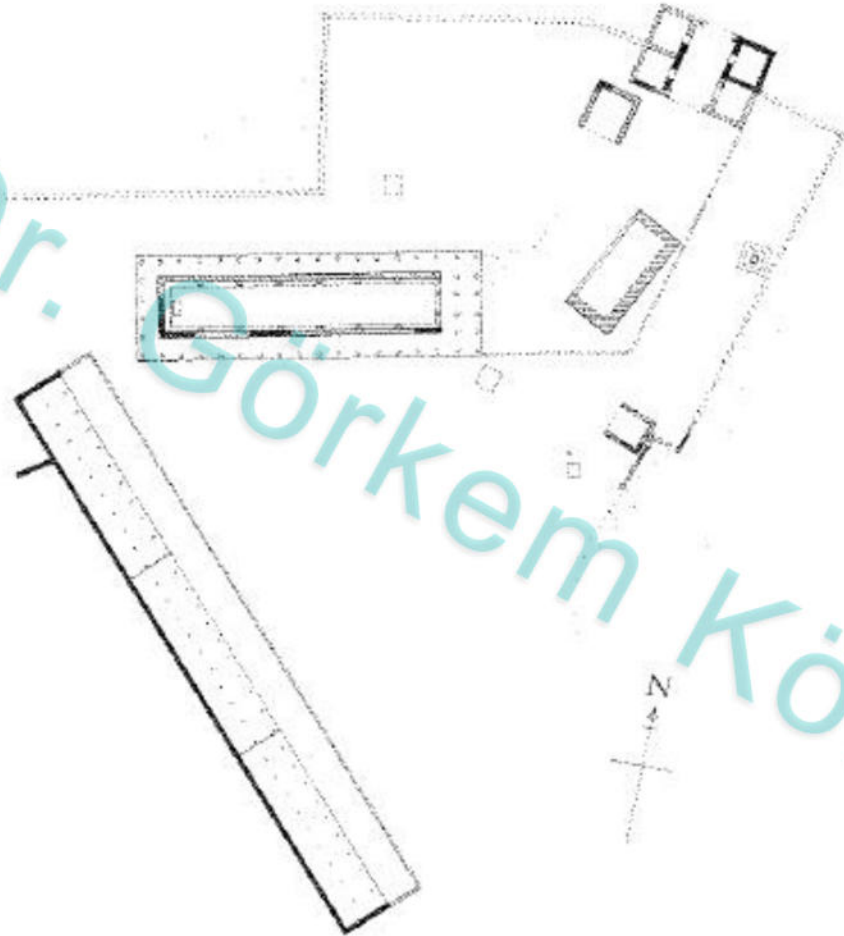
Tasarımına Göre: Düzenli, Düzensiz

Tasarımı Etkileyen Faktörler:

Topografya, Kent Planlaması, Eski
Yapı Evreleri, Kült, Ritüel (Hareket)

85. Samos, sanctuary with second Heraion, perhaps early seventh century, restored plan

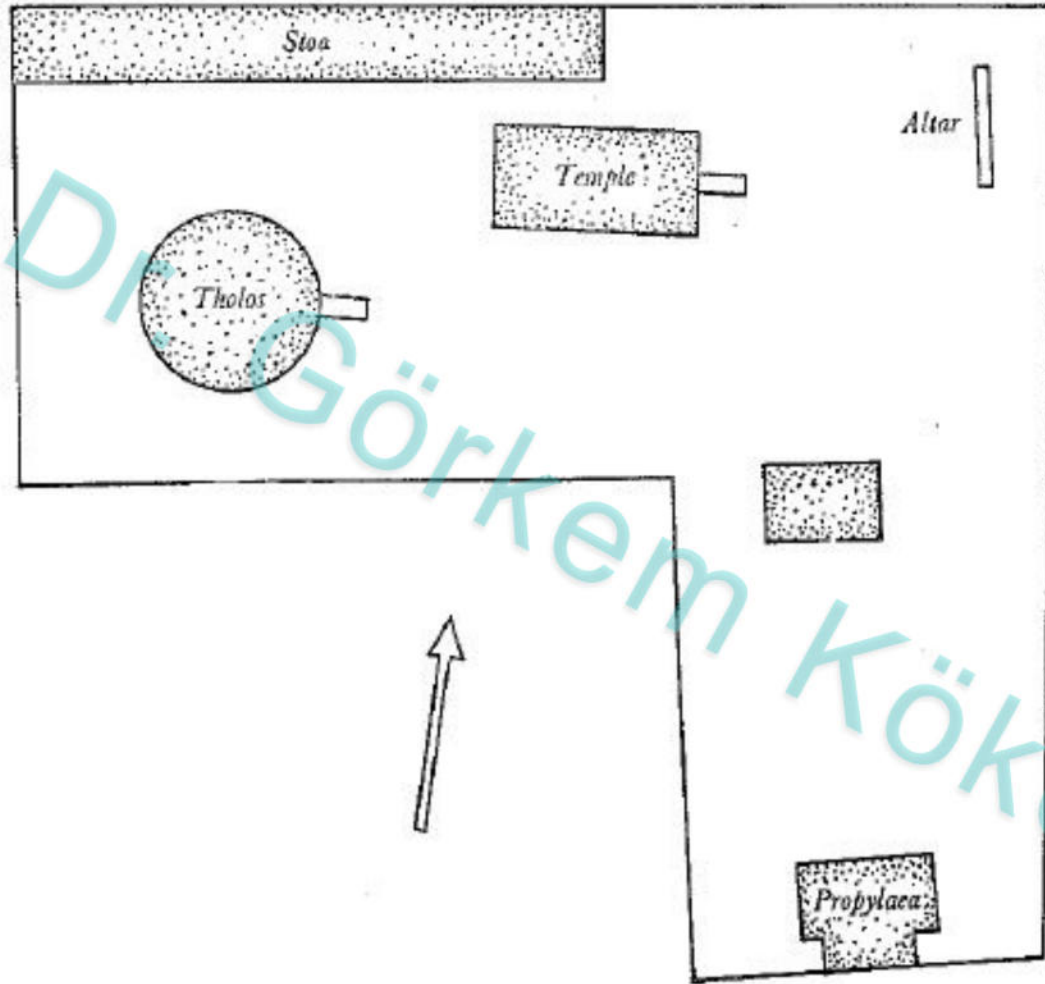

Fig. xviii. Diagrammatic plan of the Sanctuary at Epidaurus.

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

2020/2021

© Ankara Üniversitesi – Ders içeriklidir.
İzinsiz Yayınlanamaz – Kopyalanamaz

Doç. Dr. Görkem KÖKDEMİR

Ankara Üniversitesi

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı

(Öğretim Üyesi)

E-mail: gkokdemir@ankara.edu.tr